

Notitie

Contactpersoon	A. van Hooff
Datum	28 augustus 2020
Kenmerk	N001-1277675AIH-V01

Natuurtoets ontsluitingsbrug Blitsaerd Leeuwarden

1 Aanleiding

In opdracht van RHO adviseurs heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van de Wet natuurbescherming voor de ontsluitingsbrug inclusief de ontsluitingsstructuur (net voor de brug). Het betreft zowel de tijdelijke brug tijdens de aanlegfase als de permanente brug tijdens de gebruiksfase.

In deze notitie volgt het antwoord op de volgende vragen:

- Welke onderdelen van de Wet natuurbescherming (hierna te noemen Wnb) zijn van belang?
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met de Wnb?
- Zijn maatregelen en/of een ontheffing/vergunning nodig?
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

1.1 Wetgeving

Sinds 1 januari 2017 is de [Wet natuurbescherming](#) (hierna te noemen "Wnb") in werking. De Wnb is het nieuwe wettelijke stelsel voor natuurbescherming en vervangt drie tot dan bestaande wetten, namelijk de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet.

Het beschermingsregime gaat uit van het "nee, tenzij-principe". Dit betekent dat de genoemde verbodsbepalingen in de Wnb voor bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden altijd gelden. Het afwijken hiervan is alleen onder voorwaarden toegestaan. Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Friesland is het bevoegd gezag voor het verlenen van toestemming door middel van een vergunning, ontheffing of vrijstelling.

1.2 Te beschouwen onderdelen Wet natuurbescherming

Het is noodzakelijk om de ontwikkeling te toetsen aan Wnb onderdeel soortenbescherming vanwege de mogelijke aanwezigheid van flora en fauna.

In de Wnb onderdeel gebiedsbescherming is de bescherming van Natura 2000-gebieden behandeld. Het dichtstbij gelegen Natura 2000-gebied is de Groote Wielen. De brug is een klein onderdeel van een groter project dat is onderzocht op effecten op Natura 2000-gebieden. Dit

onderdeel wordt daarom verder buiten beschouwing gelaten, uitzondering hierop is de mogelijke effecten op de meervleermuis. De meervleermuis heeft een instandhoudingsdoelstelling voor de Groote Wielen en gebruikt het water onder de brug als vliegroute. De meervleermuis is echter ook beschermd via Wnb onderdeel soortenbescherming. De toetsing aan Wnb soortenbescherming volstaat daarom ook voor de mogelijke effecten op het Natura 2000-gebied m.b.t. de meervleermuis.

Voor de brug worden geen bomen gekapt. Een toetsing aan Wnb onderdeel houtopstanden is daarom niet nodig.

Samengevat wordt alleen getoetst aan de Wnb onderdeel soortenbescherming (waarbij de toetsing aan meervleermuis ook een toetsing is aan de Natura 2000 instandhoudingsdoelstelling voor deze soort).

1.3 Werkwijze

De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten is bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data (zie ook H5).
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
- Natuurkaart van Tauw (<https://www.tauw.nl/op-welk-terrein/ecologie/ecoviewer.html>)
- Een oriënterend veldbezoek op 27 augustus 2020

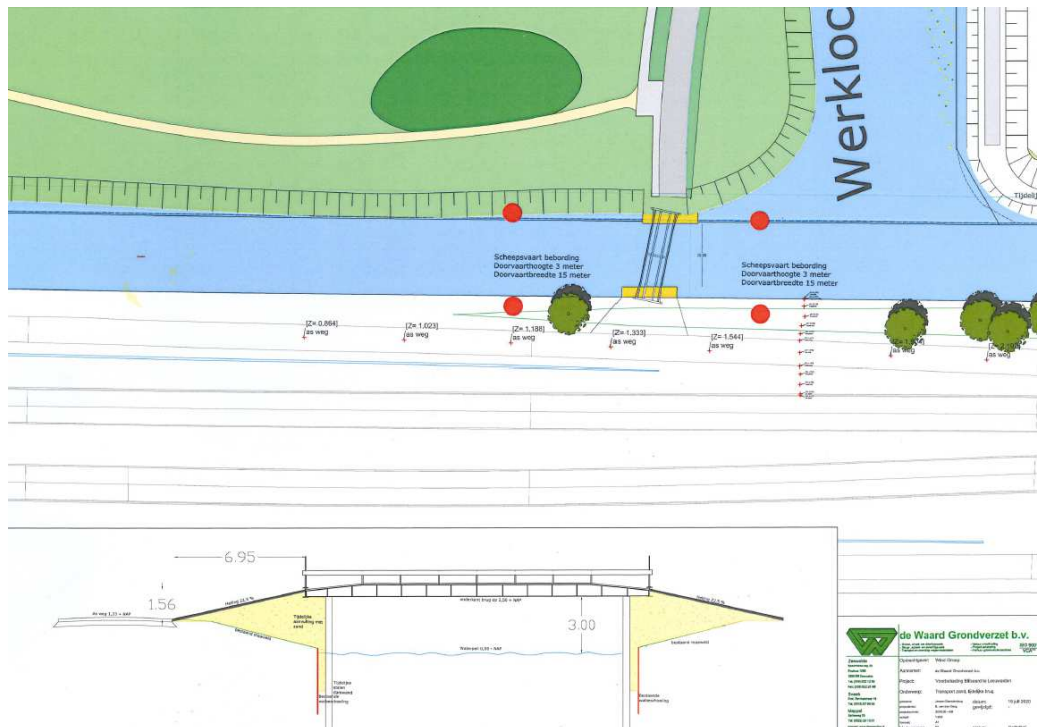
Het doel van de literatuurstudie is om na te gaan welke beschermde soorten in of in de omgeving van het plangebied kunnen voorkomen. De ecooloog controleert tijdens het oriënterende veldbezoek of de locatie voldoet aan eisen die soorten aan hun leefomgeving stellen. Ook kijkt de ecooloog naar aanwijzingen van de aanwezigheid (zichtwaarnemingen en sporen van terreingebruik, zoals hollen, uitwerpselen, haren, prooi- of voedselresten).

1.4 Kwaliteit

Voor soortenbescherming is een volledige garantie over de aanwezigheid niet te geven. Door inzet van deskundige ecologen en landelijk geaccepteerde onderzoeksmethodes wordt de kwaliteit van het onderzoek zoveel mogelijk gewaarborgd. Mede in dit kader is Tauw aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, een samenwerkingsverband van adviesbureaus die ecologisch advies geven en ecologisch onderzoek verrichten.

2 Beoogde ontwikkeling

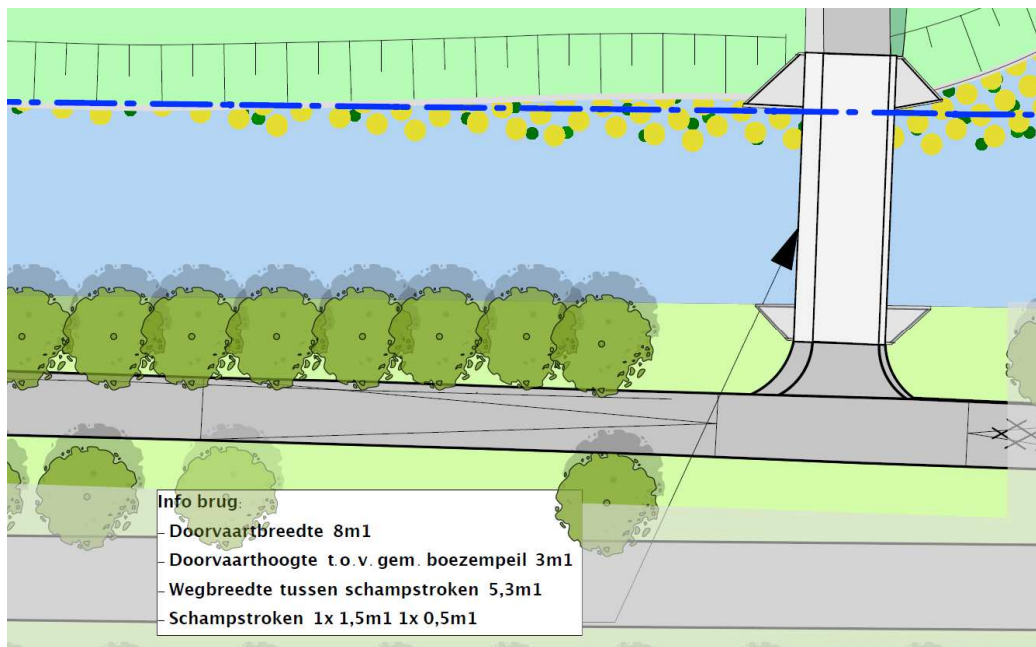
Figuur 2.1 geeft de locatie en kenmerken van de tijdelijke brug tijdens de aanlegfase. Tijdens het veldbezoek op 27 augustus 2020 was deze brug al aanwezig en in gebruik. Een foto van de brug staat in figuur 2.2 opgenomen. De kenmerken van de permanente brug in de gebruiksfase staat weergegeven in figuur 2.3.

Figuur 2.1 Ligging en kenmerken tijdelijke brug aanlegfase

Figuur 2.2 Foto tijdelijke brug aanlegfase

Figuur 2.3 Ligging en kenmerken permanente brug gebruiksfase

3 Wnb Soortenbescherming

3.1 Beschermingsregime en bepalingen

Het onderdeel soortenbescherming onder de Wnb heeft bepalingen opgenomen voor de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten. Het gaat onder meer om soorten die in Nederland, maar ook in Europa in hun voortbestaan worden bedreigd. De Wnb kent drie beschermingsregimes:

- Vogels: Het gaat hier om alle inheemse vogels in hun natuurlijk verspreidingsgebied. Ze zijn beschermd via de vogelrichtlijn
- Dieren en planten: Het gaat hier om inheemse dieren en planten, die zijn beschermd via de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn
- Nationale soorten: Het gaat hier om soorten, die niet onder de reikwijdte van de Vogel- of Habitatrichtlijn vallen. Deze soorten zijn wel nationaal beschermd

Per beschermingsregime geldt een aantal verbodsbepalingen. Hier is ook een beschrijving opgenomen onder welke voorwaarden een bevoegd gezag ontheffing of vrijstelling kan verlenen. Tabel 3.1 is een samenvatting van de verbodsbepalingen. Ze voorzien in een bescherming van verblijfplaatsen, evenals de bescherming tegen verstorende invloeden. Gedeputeerde Staten van provincie Friesland kan een ontheffing verlenen van de verboden als genoemd in de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10.

3.2 Vrijstellingen

In de Wnb is een aantal algemene soorten amfibieën en zoogdieren beschermd onder de categorie "Nationale soorten", zoals gewone pad, bruine kikker en konijn. Provincie heeft bevoegdheid om bij verordening deze soorten "vrij te stellen" van de ontheffingsplicht. Dit betekent dat geen ontheffing nodig is voor werken gericht op ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en beheer en onderhoud.

Vrijgestelde soorten zijn niet meegenomen in deze toetsing. De volgende soorten zijn echter niet vrijgesteld en worden daarom wel meegenomen in deze rapportage.

Tabel 3.1 Verbodsbepalingen soortenbescherming onder de Wnb

	A	B	C	D	E
Verbodsbepaling	Vogels Vrl	Dieren Hrl/ Bonn/Bern	Planten Hrl/ Bonn/Bern	Dieren (‘nationaal’)	Planten (‘nationaal’)
Dieren of planten:					
Doden of vangen	3.1.1	3.5.1		3.10.1.a	
Storen/verstoren	3.1.4 (tenzij 3.1.5)	3.5.2			
Plukken, verzamelen, afsnijden, onwortelen of vernielen			3.5.5		3.10.1.c
Onder zich hebben of vervoeren	3.2.6	3.6.2	3.6.2		
Plaatsen:					
Vernielen, beschadigen of wegnemen nesten	3.1.2				
Beschadigen of vernielen voortplantingsplaatsen		3.5.4		3.10.1.b (vaste vp)	
Beschadigen of vernielen rustplaatsen	3.1.2	3.5.4		3.10.1.b (vaste rp)	
Eieren:					
Vernielen (of –Vrl- beschadigen)	3.1.2	3.5.3			
Rapen	3.1.3	3.5.3			
Onder zich hebben	3.1.3				

Toelichting:

Codes verwijzen naar wetsartikelen Wet natuurbescherming

Oranje

verbodsbepaling geldt alleen wanneer sprake is van opzet

Rood

verbodsbepaling geldt in alle gevallen, ook wanneer geen sprake is van opzet

3.3 Mogelijke aanwezige soorten en effecten

3.3.1 Planten

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen van beschermde plantensoorten. Gelet hierop en de terreinkenmerken worden deze ook niet in het plangebied verwacht. Effecten op beschermde planten zijn daarom uitgesloten.

3.3.2 Grondgebonden zoogdieren

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van otter en steenmarter. In de omgeving is ook geschikt leefgebied aanwezig voor andere kleine marters zoals bunzing en wezel. Overige aanwezige zoogdieren zijn vrijgesteld voor de ontwikkeling en worden niet meegenomen in de toetsing.

De otter is beschermd via artikel 3.5 en daarmee geldt een verbod voor verstoring. De overige soorten zijn beschermd via artikel 3.10 waarvoor alleen een verbod op aantasten van verblijfplaatsen geldt. De otter kan de Bonkevaart als migratieroute en foerageergebied gebruiken, het plangebied is echter niet van specifiek belang voor deze soort. Er is ruim voldoende alternatief en meer geschikt leefgebied aanwezig. Bovendien is van de otter bekend dat deze zonder problemen onder bruggen migreert. Er is daarom geen fysieke aantasting van het leefgebied van de otter en een verstoring treedt evenmin op.

Ter plaatse van het plangebied zijn geen geschikte verblijfplaatsen voor voorgenoemde soorten of aanwezig. Het betreft namelijk relatief smalle oevers met weinig schuilmogelijkheden. Bovendien is het oppervlak beslag van de oevers zeer klein vergeleken met de grote leefgebieden van deze soorten. Een negatief effect op deze soorten is daarom uitgesloten. De Wnb wordt niet overtreden en er is geen ontheffing nodig.

3.3.3 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Er zijn drie typen leefgebied van vleermuizen te onderscheiden: verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes. Verblijfplaatsen bevinden zich, afhankelijk van de soort, in woningen, andere bouwwerken of in bomen. Foerageergebieden zijn groen- of waterstructuren zoals struweel, bomenrijen en watergangen. Vliegroutes worden gevormd door lijnvormige elementen zoals bomenrijen, randen van bebouwing en watergangen.

De ontwikkeling heeft geen effect op mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen aangezien bomen en gebouwen onaangetast blijven. De Bonkevaart wordt gebruikt als vliegroute door verschillende soorten vleermuizen waaronder de meervleermuis. Op vliegroute wordt tevens gevoerageerd, de Bonkevaart is daarom ook geschikt als foerageergebied.

De ontwikkeling laat de Bonkevaart onaangetast. Zowel de tijdelijke als permanente brug ligt drie meter boven het wateroppervlak. Voor meervleermuizen wordt een hoogte van minimaal 1,5 meter onder bruggen aangeraden (Haarsma et al., 2006). Zowel de tijdelijke als de permanente brug voldoen daarom ruim aan de eisen van meervleermuizen m.b.t. doorgang onder de brug. Ook voor de andere soorten vleermuizen is deze hoogte voldoende. Vleermuizen zijn gevoelig voor

licht, met name op vliegroute. De meervleermuis is één van de meest gevoelige soorten voor lichtverstoring. De tijdelijke brug wordt echter niet verlicht. De permanente brug wordt niet aan de onderkant verlicht. Eventuele verlichting boven op de brug wordt afgericht van het wateroppervlak. Het wateroppervlak blijft daarmee voldoende donker voor vleermuizen. De brug wordt buiten de actieve periode van vleermuizen aangelegd (bij daglicht of in de periode van november tot maart). Hierdoor is zowel de tijdelijke als de permanente brug (inclusief gebruik daarvan) geen hindernis voor vleermuizen op vliegroute.

Gelet op het voorgaande leidt de tijdelijke en de permanente brug niet tot aantasting van het leefgebied of verstoring van vleermuizen. De Wnb wordt niet overtreden, een ontheffing is niet nodig. Er is daarom ook geen sprake op de instandhoudingsdoelstelling van de meervleermuis in het Natura 2000-gebied Groote Wielen.

3.3.4 Broedvogels

Vogels met jaarrond beschermde nesten

De nesten van deze soorten zijn het hele jaar beschermd, evenals de functionele leefomgeving rondom het nest. De nesten van deze soorten bevinden zich doorgaans in gebouwen of bomen. Deze blijven onaangetast. Gelet op de terreinkenmerken worden er binnen het plangebied geen jaarrond beschermde nesten verwacht. Er is daarom geen sprake van aantasting van jaarrond beschermde nesten. Door rekening te houden met het broedseizoen (zie hierna) is evenmin geen sprake van een verstoring van jaarrond beschermde nesten.

Tijdens het broedseizoen beschermde vogels

De nesten van deze soorten zijn beschermd als ze als broedlocatie in gebruik zijn. De oevers en vegetaties in en nabij het plangebied zijn geschikt als broedlocatie voor verschillende soorten vogels.

Tijdens de aanlegwerkzaamheden voor de brug dient daarom rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels.

De kans op een broedgeval is het grootst in de periode maart t/m juli (dit wordt wel gezien als het reguliere broedseizoen). Een (periodieke) controle op nesten van broedvogels is voorafgaand aan de werkzaamheden noodzakelijk om overtreding van de wet te voorkomen. Indien een broedgeval aanwezig is, dient een verstoringvrije zone te worden aangehouden, waarbinnen gedurende de periode van broeden niet wordt gewerkt. De breedte van deze zone dient door een ter zake kundige te worden bepaald.

Na afronding van de werkzaamheden wordt de brug gebruikt voor verkeer (tijdens aanlegfase voor bouwverkeer en tijdens de gebruiksfase voor het woonverkeer). Het gebruik van de bruggen leidt niet tot verstoring van broedende vogels. Deze zijn immers buiten het broedseizoen aangelegd (of na controle op broedende vogels) en in gebruik genomen. De vogels zijn aan de aanwezigheid van de bruggen en het gebruik daarvan gewend en/of zijn op voldoende afstand

gaan broeden. Verstoring is daarom uitgesloten. De Wnb wordt niet overtreden en er is geen ontheffing nodig.

3.3.5 Amfibieën, reptielen en vissen

Van deze soortgroepen worden alleen vrijgestelde soorten amfibieën in en nabij het plangebied verwacht. Deze blijven in deze notitie buiten beschouwing. Beschermde vissen worden op basis van verspreidingsgegevens en biotoop niet verwacht. Bovendien blijft het water onaangetast, een effect op vissen is daarom uitgesloten. Nabij de Groene Ster zijn waarnemingen van ringslang bekend. Overige reptielen komen niet in de omgeving voor. Het plangebied is niet van specifiek belang voor de ringslang. Een zwervend exemplaar is niet uitgesloten, deze ondervindt echter geen hinder van de aanwezigheid en het gebruik van de tijdelijke of permanente brug. Voor deze soortgroepen is geen sprake van een overtreding van de Wnb. Een ontheffing is niet nodig.

3.3.6 Libellen, vlinders en overige ongewervelden

Het plangebied is niet van belang voor deze soortgroepen. In de omgeving zijn mogelijk voortplantingswateren aanwezig van beschermde soorten libellen zoals de gevlekte witsnuitlibel, gevlekte glanslibel en groene glazenmaker. Het plangebied voldoet echter niet aan de biotoopeisen van deze soorten. Bovendien blijft het water onaangetast zodat met zekerheid geen sprake is van een effect op libellen. Het plangebied voldoet evenmin aan de biotoopeisen van beschermde soorten vlinders of overige ongewervelden. Voor deze soortgroepen is geen sprake van een overtreding van de Wnb. Een ontheffing is niet nodig.

4 Conclusie

De aanleg en het gebruik van zowel de tijdelijke brug (aanlegfase) als permanente brug (gebruiksfase) inclusief de daarbij horende ontsluitingsstructuur, leidt door onderstaande voorwaarden niet tot een overtreding van de Wnb onderdeel soortenbescherming:

- Tijdens de aanleg van de bruggen wordt rekening gehouden met het broedseizoen van vogels. De kans op een broedgeval is het grootst in de periode maart t/m juli (dit wordt wel gezien als het reguliere broedseizoen). Een (periodieke) controle op nesten van broedvogels is voorafgaand aan de werkzaamheden noodzakelijk om overtreding van de wet te voorkomen. Indien een broedgeval aanwezig is, dient een verstoringsvrije zone te worden aangehouden, waarbinnen gedurende de periode van broeden niet wordt gewerkt. De breedte van deze zone dient door een ter zake kundige te worden bepaald.
- De hoogte tussen brug en wateroppervlak is drie meter. Dit is ruim voldoende voor vleermuizen waarvoor een hoogte van anderhalve meter volstaat.
- Aanleg van de bruggen gebeurt buiten de actieve periode van vleermuizen. De aanleg vindt daarom plaats bij daglicht of in de periode van november tot maart. In de periode van november tot maart zijn de vleermuizen aan het overwinteren, in deze periode kan ook in de nacht worden gewerkt zonder dat een verstoring optreedt.
- Eventuele verlichting van de bruggen is afgericht van het wateroppervlak zodat dit voldoende donker blijft voor vleermuizen.

Gelet op het voorgaande is er geen overtreding van de Wnb en is er geen ontheffing nodig.

5 Literatuur

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & de Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Dijkstra, K.B., Kalkman, V.J., Ketelaar, R., van der Wiede, M.J.T., 2002. De Nederlandse libellen (odonata). Nederlandse fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Broekhuizen S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers, 2013. Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2013. Rapport 2013-010. Stichting RAVON, Nijmegen.

BIJ12, 2017. Kennisdocumenten beschermde soorten.

van Dijk A.J. & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Haarsma, A.J. (red.) 2006. Nederland 'meer' vleermuisland. Brochure van Zoogdierenvereniging VZZ en de Universiteit Leiden

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Vleermuisprotocol 2017.

Geraadpleegde internetwebsites:

www.ndff.nl

www.floron.nl

www.libellennet.nl

www.ravon.nl

www.sovon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vleermuis.net

www.vlindernet.nl

www.zoogdierverseniging.nl